

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

זבחים קיג-ב

עניין: לא נגזרה גזירה על דגים שבים

ריטב"א קידושין יג.

לא נגזרה²³³ על דגים שבים. פירוש שלא השחית כל בשר דרכיו²³⁴ על הארץ ולא נענשו בעון הארץ, מכאן אמרו בתוס' דהא דגרסינן התם

באר שבע סנהדרין קח.

ולא דגים שבים. והטעם פשוט מפני שלא השחיתו דרכם. וכן דייק לישנא דקרא כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ (בראשית ו, יב), הרי נקט על הארץ לאפוקי בים. ולא דוקא נקט דגים, שהרי כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה (חולין קכז, א), אלא נקט דגים מפני שהם נראים ומצויים יותר לבני אדם:

גור אריה נח בראשית ז, כב

[כד] ולא דגים שבים. ופירש הרא"ם לפי זה צריך לומר שלא השחיתו דרכם כמו בהמה וחיה ועוף (לעיל ו, יג). ולפי זה יקשה למה לא השחיתו דרכם כמו שהשחיתו כל בהמה וחיה ועוף, ויש לומר דלעיל פירש (כ"ג, ו, ו) "וינחם ה'" "נחמה היה לפניו שלא ברא את האדם מן העליונים, שאם בראו מן העליונים היה ממריד אותם", מזה תלמוד כי האדם החוטא ממריד את כל השרוים במחיצה שלו, והדגים אינם עם האדם²³⁵, ולכן לא חטאו הדגים:

מהר"ל ח"א

ממריד עליו העליונים, שתראה מזה בבירור כי החטא של אדם נמשך אל אחרים ג"כ, ולפיכך הנבראים כלם שהם בארץ עם האדם נמשכו אחריו, ולא דגים שבים כי יסוד הארץ הוא יסוד נבדל לעצמו מן יסוד המים.

נצח ישראל פל"ט

לביית ישראל". וביאור ענין זה, מפני שהדגים אינם שלימות הבריאה, ולכן הם רחוקים יותר מן ההפסד הבא על הבעלי חיים⁴¹. שכל אשר שלם הבריאה, יותר קרוב אל ההפסד שבא עליו מבחוץ. כמו שתראה באדם, אשר הוא שלם הבריאה מכל הנמצאים⁴², רגיל בו השנוי וההפסד מן החללים המשוונים הבאים עליו בחוץ, יותר מכל בעלי חיים⁴³. ואשר אין כל כך שלם הבריאה, כמו בעלי חיים, יותר רחוקים מן ההפסד⁴⁴. ולכן הדגים אשר אינם שלימי הבריאה, יותר עוד רחוקים הם⁴⁵ מן ההפסד מבחוץ משאר בעלי חיים.

ואשר תדע כי הדגים אין בהם שלימות הבריאה, תדע מן התורה, שכל בעלי חיים צריכין שחיטה, ודגים באסיפתם בלבד (חולין מ.)⁴⁶. וגם תראה בעצם בריאתן, וזה כי האדם יש בו⁴⁷ הדבור, ושאר בעלי חיים יש בהם קול הדבור, והדגים אין בהם אף קול הדבור⁴⁸. ולפיכך בעת המבול הגיע הפסד לאדם מתחלה, ואחר כך לשאר בעלי חיים, כדכתיב (י' נלש"ט, ג) "מאדם ועד בהמה"⁴⁹, ודגים בים לא נמחו לגמרי⁴⁸.

בן יהוידע סנהדרין קח.

שם. ולא דגים שבים. נראה לרש"י ע"פ שנתנו הדגים למאכל שבת, להורות דאין אש גיהנם שולט בשבת, כמו כן הדגים לא שולט בהם אש הפרענות של המבול שנתנו ברותחין:

פרדס יוסף שמיני יא, ט

ועיין מדרש תלפיות (ענף דגים) דג אינו מתחבר לאינו מינו ולכן במבול לא מתו דגים עיין שם הרבה, ולכן אוכלים דגים בשבת לזכרון שלא יתדבקו בשאינם מינם, וגם בזיווג לא יתרחק באשה אחרת, וכמו שדגים מכוסים בים כן זיווג יהיה מכוסה ובבית אפל.

ובשם בעל שם טוב ז"ל דבחר לדור במעזיבוו ששכיח דגים ונקל להשיגם לשבת קודש, ועיין בני יששכר (מאמרי שבתות מאמר ג אות ט"ז),

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMIPORTAL

KOLHALASHON